

Sygn. akt II UK 169/16

POSTANOWIENIE

Dnia 18 października 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar

w sprawie z wniosku B. Sp. z o.o. z siedzibą w W. obecnie Syndyka masy upadłości B. Sp. z o.o. w upadłości z siedzibą w W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w W.
z udziałem zainteresowanych: M. S., E. S. i H. R.
o ubezpieczenie społeczne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 18 października 2016 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 8 października 2015 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

B. Sp. z o.o. z siedzibą w W. (obecnie w upadłości) wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 8 października 2015 r., III AUa (...), zarzucając naruszenie przepisów postępowania, które to uchybienie mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, a to: naruszenie przepisu art. 378 § 1 k.p.c., przez nierozpoznanie sprawy w granicach apelacji, polegające na nierozpoznaniu wszystkich zarzutów apelacji, w tym zarzutu naruszenia art. 227 k.p.c. w związku z art. 217 k.p.c., przez niewyjaśnienie wszystkich istotnych okoliczności sprawy w wyniku bezzasadnego pominięcia wniosku dowodowego wnioskodawcy w postaci dowodu z zeznań świadków A., M., oraz J. K. w sytuacji, gdy posiadali oni szeroką wiedzę w zakresie wykonywania spornych umów, zarzutu

naruszenia art. 65 § 2 k.c. przez jego błędną wykładnię, naruszenie art. 380 k.p.c. w związku z art. 378 § 1 k.p.c., przez nierozpoznanie postanowień Sądu pierwszej instancji oddalających wniosków dowodowy skarżącej o przesłuchanie zawnioskowanych przez stronę świadków, a także naruszenie prawa materialnego, a to art. 65 § 2 k.c. w związku z art. 353¹ k.c., przez ich błędną wykładnię polegającą na nietrafnej interpretacji oświadczeń woli stron, w szczególności przez przyjęcie, że umowy te były umowami o świadczenie usług, podczas gdy z postanowień tych umów oraz z celu i zamiaru stron w momencie ich zawierania wynika, że umowy te wykazywały cechy umowy o dzieło, art. 734 k.c. w związku z art. 750 k.c., przez ich niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że w niniejszej sprawie zawarto umowy o świadczenie usług, do których stosuje się przepisy o umowie zlecenia, podczas gdy strony nie były zobowiązane w umowie do sprecyzowania w sposób zindywidualizowany konkretnego dzieła, a doprecyzowały to w drodze wzajemnych ustaleń oraz naruszenie art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 12 ust. 1 oraz art. 13 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 963), przez ich niewłaściwe zastosowanie, w związku z błędnym przyjęciem, że umowy zawarte między wnioskodawcą a zainteresowanymi były umowami o świadczenie usług, a tym samym błędnie objęto zainteresowane obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazując, że „w sprawie występują istotne zagadnienia prawne, mianowicie czy gotowy zestaw promocyjny produktów kosmetycznych obejmujący określoną ilość składników wchodzących w skład zestawu oraz wymagający jego przygotowania od podstaw tj. od złożenia kartonika, przez odpowiedni dobór elementów składowych, aż po jego zapakowanie jest dziełem tj. wytworem indywidualnym wykonawcy, a ponadto niniejsza skarga jest oczywiście uzasadniona, ponieważ Sąd Apelacyjny naruszył przepisy prawa materialnego”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wstępnie trzeba przypomnieć, że ograniczenia dopuszczalności wnoszenia skargi kasacyjnej wynikają z konstytucyjnej roli Sądu Najwyższego w systemie organów wymiaru sprawiedliwości. Zgodnie bowiem z art. 1 ust. 1 pkt 1 ustawy z

dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1254), rolą tego Sądu w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości pozostaje zapewnienie w ramach nadzoru zgodności z prawem oraz jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i wojskowych przez rozpoznawanie kasacji oraz innych środków odwoławczych, podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne i rozstrzyganie innych spraw określonych w ustawach. Skarga kasacyjna nie jest więc (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia, gdy się weźmie nadto pod uwagę, że Konstytucja w art. 177 ust. 1 gwarantuje jedynie dwuinstancyjne postępowanie. Ewentualna możliwość dalszego postępowania, w tym postępowania przed Sądem Najwyższym, stanowi uprawnienie dodatkowe, które może zostać obwarowane szczególnymi przesłankami, w tym określonymi w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Stosownie do tego przepisu Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Odnosząc się do przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., należy zauważyć, że sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego powinno przybrać postać porównywalną z formułowaniem zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości, o którym stanowi na przykład art. 390 § 1 k.p.c. Chodzi więc o przedstawienie wyraźnych wątpliwości co do określonego przepisu (normy) lub zespołu przepisów (norm), albo szerzej i bardziej ogólnie – wątpliwości co do

pewnego uregulowania prawnego (instytucji prawnej). Z przedstawionego przez wnoszącego skargę istotnego zagadnienia prawnego musi jednak wynikać, jaki jest konkretny problem prawny, na czym polegają istotne wątpliwości (na przykład interpretacyjne). Sformułowane zagadnienie winno odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudence i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, poprzez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147, z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883).

Skarżący wymagań tych nie spełnił, gdyż postawione pytanie nie odnosi się do wykładni prawa na poziomie abstrakcyjnym (generalnym), ale wskazuje, że chodzi w istocie o zajęcie przez Sąd Najwyższy stanowiska co do zarzutów postawionych w kasacyjnej podstawie naruszenia prawa materialnego.

Co więcej, w kwestii rozróżnienia umowy o dzieło (art. 627 k.c.) od umowy o świadczenie usług (art. 750 k.c.), których przedmiotem jest wykonywanie określonych czynności w zamian za wynagrodzenie, wielokrotnie wypowiadał się Sąd Najwyższy. W orzecznictwie skupiono się na wyinterpretowaniu cech konstytutywnych omawianych reżimów prawnych (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 22 czerwca 1976 r., II CR 193/76, OSPiKA 1976 nr 11-12, poz. 194; z dnia 12 lipca 1979 r., II CR 213/79, OSNCP 1980 nr 3, poz. 51; z dnia 20 maja 1986 r., III CRN 82/86, OSNCP 1987 nr 8, poz. 125; z dnia 27 maja 1983 r., I CR 134/83, OSPiKA 1984 nr 4, poz. 84 z glosą A. Szpunara i z dnia 25 listopada 2004 r., V CK 235/04, Biuletyn Sądu Najwyższego 2005 nr 4, s. 13). Charakterystyka umowy o dzieło i zlecenie, pozwalająca na wyznaczenie właściwości (natury) danego modelu umownego została przeprowadzona również w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 27 sierpnia 2013 r., II UK 26/13, LEX nr 1379926; z dnia 8 listopada 2013 r., II UK 157/13, LEX nr 1396414; z dnia 14 listopada 2013 r., II UK 115/13, LEX nr 1396411; z dnia 18 kwietnia 2012 r.,

II UK 187/11, OSNP 2013 nr 9-10, poz. 115; z dnia 25 marca 2015 r., III UK 159/14, LEX nr 1677132). W orzecznictwie zgodnie przyjmuje się prymat swobody umów, który może zostać przełamany w sytuacji, gdy strony układają treść więzi prawnej lub oznaczają jej cel niezgodnie z właściwościami (naturą) wybranego stosunku prawnego. Wskazane dyrektywy wynikają *explicite* z treści art. 353¹ k.c., znajdują też odzwierciedlenie w zasadach wykładni oświadczeń woli (art. 65 § 1 i § 2 k.c.). Oznacza to, że sąd może zakwestionować deklarowaną przez strony naturę zobowiązania i uznać brak podstaw do nadania decydującego znaczenia woli stron, co uzasadnia pominięcie rozważań w zakresie przekazu wynikającego z oświadczeń stron.

Odnosząc się natomiast do przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., należy zauważyć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20 poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Jeżeli więc przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania miałyby być okoliczność, że skarga jest oczywiście uzasadniona, skarżący powinien w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia, koncentrując się na wykazaniu kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

Z tych przyczyn argumentacja, że określony przepis prawa budzi poważne wątpliwości interpretacyjne, wymagające zajęcia stanowiska przez Sąd Najwyższy,

wyklucza powoływanie się na jego oczywiste naruszenie, które zachodzi wtedy, gdy przedstawiona przez sąd drugiej instancji wykładnia lub zastosowanie tego przepisu są sprzeczne z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji.

Biorąc pod uwagę, że rozróżnienie dwóch wskazanych wyżej reżimów umownych wymaga szczegółowej, a przede wszystkim wieloaspektowej oceny, nieprzekonujące jest stanowisko o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. W świetle przedstawionego wyżej orzecznictwa brak podstaw do twierdzenia, że Sąd Apelacyjny w sposób oczywisty naruszył wskazane przepisy prawa materialnego. Zauważyć przy tym należy, że jak wynika z ustaleń faktycznych, pod sformułowaniem „przygotowanie zestawu promocyjnego produktów kosmetycznych” kryje się w rzeczywistości czynność zapakowania tych produktów wedle określonej kombinacji. Zasługuje zatem na zaaprobowanie stanowisko, że przedmiotem umów nie były „gotowe zestawy promocyjne”, ale zapakowanie towaru wedle określonej metody (kombinacji), kwalifikowane jako czynności przynależne świadczeniu usług. Należy bowiem mieć na uwadze, że w wyroku z dnia 26 marca 2013 r., II UK 201/12 (LEX nr 1341964) Sąd Najwyższy uznał, że umowa o dzieło w rozumieniu art. 627 k.c. nie polega na prostych i powtarzalnych czynnościach. Podobnie przyjęto np. w innych wyrokach, że umową o dzieło nie są czynności polegające na przemieszczaniu i układaniu drewna w stosy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2000 r., II UKN 386/99, OSNAPIUS 2001 nr 16 poz. 522); powtarzalne tłumaczenia dokumentów branżowych niewykraczające poza zwykłe czynności translatorskie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 kwietnia 2011 r., II UK 315/2010, OSNP 2012 nr 9-10 poz. 127).

Jeśli chodzi o naruszenie przepisów postępowania, to oczywista zasadność skargi kasacyjnej musi wynikać z wpływu zarzucanego uchybienia na wynik sprawy. W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego

z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133). Ma to szczególne znaczenie w sytuacji, w której oczywista zasadność skargi kasacyjnej miałyby polegać na oczywistym naruszeniu przepisów procesowych, gdyż, stosownie do art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., skargę można oprzeć na naruszeniu przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Skarżący więc musi wykazać, że następstwa wytkniętej w skardze wadliwości postępowania i orzekania były tego rodzaju (bądź skali), iż kształtowały one lub współkształtowały treść kwestionowanego w sprawie orzeczenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 lutego 1997 r., I CKN 57/96, OSNC 1997 nr 6-7, poz. 82; z dnia 24 października 2006 r. II PK 38/06, LEX nr 950620 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 17 marca 2006 r., I CSK 63/05, LEX nr 179971; z dnia 5 grudnia 2007 r., II PK 103/07, LEX nr 863973; z dnia 16 czerwca 2011 r., III UK 213/10, LEX nr 950436).

Natomiast jeśli chodzi o zarzuty koncentrujące się wokół wniosku dowodowego wnioskodawcy w postaci dowodu z zeznań świadków, to istotnie Sąd drugiej instancji wprost nie zajął stanowiska co do zarzutu zawartego w apelacji, a dotyczącego naruszenia art. 227 k.p.c. w związku z art. 217 k.p.c.. W skardze kasacyjnej nie wskazuje się jednak na relację zachodzącą między pominięciem dowodu z zeznań świadków a wynikiem sprawy (treścią ustaleń faktycznych).

Gdy więc skarżący nie wykazał, że zachodzi potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy, postanowiono jak sentencji z mocy art. 398⁹ k.p.c.